

Acta Juris Stetinensis

2021, nr 1 (vol. 33), 241–250
ISSN: 2083-4373 eISSN: 2545-3181
DOI: 10.18276/ais.2021.33-18

Patryk Kupis
mgr
Uniwersytet Szczeciński
e-mail: patryk.kupis@usz.edu.pl
ORCID: 0000-0002-3044-3350

Ogólnopolska konferencja naukowa „O pojmowaniu prawa i prawoznawstwa”

Szczecin, 26 listopada 2020 roku

W drugą rocznicę śmierci Profesora Stanisława Czepity, 26 listopada 2020 roku, na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego odbyła się konferencja naukowa „O pojmowaniu prawa i prawoznawstwa”. Konferencja ta w całości została poświęcona pamięci Pana Profesora – wybitnego teoretyka prawa i filozofa prawa, wszechstronnie zasłużonego dla Uniwersytetu Szczecińskiego, sprawującego m.in. funkcje: prorektora ds. organizacji i rozwoju (w latach 1999–2001), dziekana Wydziału Prawa i Administracji (w latach 2005–2008) i kierownika Katedry Teorii i Filozofii Prawa WPiA US (w latach 1997–2018).

Uczestników konferencji powitała dr Beata Kanarek p.o. Dziekana Wydziału Prawa i Administracji US. Przed właściwą częścią konferencji przekazała niezwykle smutną wiadomość o śmierci dr. Macieja Kłodawskiego. Wiadomość o śmierci tego znakomitego teoretyka prawa, specjalisty z zakresu redagowania tekstów prawnych, dotarła do organizatorów na moment przed rozpoczęciem konferencji. Pamięć dr. M. Kłodawskiego uczczono minutą ciszy.

Konferencję otworzyła dr hab. Ewelina Cała-Wacinkiewicz, prof. US, p.o. Dyrektora Instytutu Nauk Prawnych US. Na wstępie przypomniała, jak wiele zaszczytnych

funkcji pełnił Profesor S. Czepita na Uniwersytecie Szczecińskim. Podkreśliła, że był on autorytetem dla wielu pokoleń prawników. W tej roli został zapamiętany jako nieustępliwy reprezentant świata surowych, prostych i uczciwych zasad, będąc przy tym niezwykle skromnym człowiekiem. Szczególnie charakterystyczny był model pracy prof. S. Czepity, polegający na stawianiu kluczowych pytań i dążeniu do odpowiedzi na te pytania przez drogę, która nigdy nie wiodła przez skrót. W dążeniu do odnalezienia istoty problemu Profesor nie zadowalała się powierzchownym oglądem sprawy i dopóty drążył problem, dopóki nie zdołał wszystkiego wyjaśnić. Tytuł konferencji – „O pojmowania prawa i prawoznawstwa” – oddaje rolę, jaką spełniał w społeczności akademickiej Uniwersytetu Szczecińskiego. Profesor kształtował sposób myślenia swoich uczniów, ucząc ich nie tylko prawa, ale i ucząc o prawie. Kończąc swoją wypowiedź, dr hab. E. Cała-Wacinkiewicz, prof. US podziękowała wszystkim uczestnikom konferencji za ich obecność i przygotowanie wystąpień nawiązujących do myśli prof. S. Czepity.

Pierwszym merytorycznym wystąpieniem konferencji była wypowiedź prof. dr hab. Sławomiry Wronkowskiej-Jaśkiewicz (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), która w słowie wstępnym podzieliła się swoimi najgłębszymi wspomnieniami o prof. S. Czepicie. Zaznaczyła, że jej wspomnienie nie będzie obiektywne, ponieważ łączyła ją z Profesorem szczególnie ścisła relacja. Oprócz tego, że był jej studentem i współpracownikiem, przede wszystkim był jej przyjacielem. Przedstawiając życiorys prof. S. Czepity, Pani Profesor wspomniała go jako utalentowanego badacza i nauczyciela oraz wzór człowieka niezłomnych zasad. Prof. S. Czepita utrwalił się w pamięci swoich współpracowników jako człowiek niezwykle odpowiedzialny za swoje otoczenie, biorący na siebie wiele zadań organizacyjnych. Mnogość tych zadań, zdaniem prof. S. Wronkowskiej-Jaśkiewicz, powodowała, że nie mógł on poświęcić nauce swojego talentu badawczego w stopniu proporcjonalnym do nietuzinkowości tych zdolności. *Predyspozycje naukowe prof. S. Czepity kształtowały się pod okiem jego mistrza – profesora Zygmunta Ziemińskiego, który niecodzienne uzdolnienia dojrzał w swoim uczniu już wówczas, gdy ten był na I roku studiów.* Pozycję utalentowanego badacza pozwoliły prof. S. Czepicie zająć już jego pierwsze publikacje. Pod wpływem swojego mistrza zajął się on doniosłym zadaniem opracowania całej spuścizny naukowej Czesława Znamierowskiego¹. Z zadania tego, wbrew obawom środowiska, wywiązał się wzorowo. Po kolejnych sukcesach naukowych prof. S. Czepita zajął się konstruowaniem *własnych koncepcji teoretycznoprawnych, co znalazło odzwierciedlenie szczególnie w opracowaniu*

1 S. Czepita, *Koncepcje teoretyczno-prawne Czesława Znamierowskiego*, Poznań 1988.

koncepcji reguł konstytutywnych i ich zastosowania w prawoznawstwie². W nurcie tego zagadnienia Profesor pozostał do końca swojego życia, stale precyzując i korygując tę koncepcję. Spuścizna prof. S. Czepity nie jest dziełem skończonym i do tej pory wiele osób czerpie z tego dzieła, polemizuje z nim i stara się na bazie jego myśli opracowywać własne koncepcje. W ostatniej części swojej wypowiedzi Pani Profesor wspomniała prof. S. Czepitę jako niezwykle wnikliwego i dociekliwego interlokutora, który zarówno niebywale uważnie słuchał, jak i nieustępliwie zadawał pytania. Z tej ostatniej cechy słynął szczególnie. Wszelako oprócz zadawania pytań, charakterystyczne było dla niego również to, że chętnie udzielał odpowiedzi każdemu, kto zwrócił się do niego z jakimś problemem. Podsumowując swoją wypowiedź, prof. S. Wronkowska-Jaśkiewicz stwierdziła, że jest swojego rodzaju paradoksem to, że osoba o takim dorobku naukowym, jakim wykazywał się prof. S. Czepita, nie ukończyła swojej profesorskiej książki – nie zrealizowanie tego celu było jednak zarówno rezultatem postępującej w jego ostatnich latach choroby, jak i tego, że był on w swojej pracy upartym perfekcjonistą, a do tego, jeśli spotykał się on z problemami dotyczącymi innych osób, to właśnie tym sprawom dawał pierwszeństwo. Puentą wypowiedzi prof. S. Wronkowskiej-Jaśkiewicz była sugestia, że opracowanie nieukończonych prac prof. S. Czepity dałoby wszystkim niezwykle satysfakcjonującą lekturę.

W następnej kolejności wygłosił swoje wystąpienie prof. dr hab. Marek Zirk-Sadowski (Uniwersytet Łódzki), którego wypowiedź została zatytułowana: *O koncepcji czynu w ujęciu Profesora Stanisława Czepity*. Na wstępie swojej wypowiedzi wspominał on, że prof. S. Czepita rozpoczął swoją działalność naukową w czasach rewolucyjnych dla filozofii prawa, mianowicie w momencie, gdy pojawiła się koncepcja języka aktywnego, wpływającego na rzeczywistość. W tym właśnie nurcie prof. S. Czepita głównie ujmował swoje rozważania. Na szczególne uznanie zasługuje wkład prof. S. Czepity w uzupełnienie koncepcji czynności konwencjonalnych o koncepcję reguł konstytutywnych i wskazanie sposobów ich wykorzystania w prawoznawstwie. Koncepcję czynności konwencjonalnych udoskonalał do końca życia. Świadczyć może o tym choćby artykuł *O pojęciu czynności konwencjonalnej i jej odmianach*³. Prof. M. Zirk-Sadowski w dalszej części wystąpienia przedstawił sposób rozumienia czynu w ujęciu prof. S. Czepity.

Trzeci referat wygłosił prof. dr hab. Andrzej Bator (Uniwersytet Wrocławski), którego wypowiedź nosiła tytuł: *Stanisława Czepity udział w kształtowaniu dorobku*

2 S. Czepita, *Reguły konstytutywne a zagadnienia prawoznawstwa*, Szczecin 1996.

3 S. Czepita, *O pojęciu czynności konwencjonalnej i jej odmianach*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2017, nr 1, s. 85–102.

poznańsko-szczecińskiej szkoły teorii prawa. Wspomniał na wstępie, że gdy wiele lat temu przybył do budynku Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, jego zdziwienie wzbudził fakt, że profesor Zygmunt Ziemiński dzielił pokój ze Stanisławem Czepitą, wówczas młodym doktorem nauk prawnych. Profesor Zygmunt Ziemiński skomentował ten fakt zdaniem: „uczeń musi spać w nogach mistrza”. Pozostałą część swojego wystąpienia prof. A. Bator podzielił na trzy części. W pierwszej z nich, nazwanej *Doktor Czepita*, wspomniał o publikacji Stanisława Czepity na temat dorobku naukowego Czesława Znamierowskiego⁴. Podkreślił, że nie była to typowa książka z historii prawa, ponieważ dzieło to kompleksowo ukazało zbiór myśli dyskursywnych dla późniejszych najbardziej nawet doniosłych dzieł światowej teorii prawa. W kolejnej części swojej wypowiedzi, zatytułowanej *Doktor habilitowany Stanisław Czepita*, prof. Andrzej Bator stwierdził, że publikacja prof. S. Czepity o regułach konstytucyjnych miała dla krajowej teorii prawa wyjątkowe znaczenie, albowiem była to pierwsza monografia kompletnie ukazująca dorobek światowej teorii prawa, szczególnie filozofii języka odnoszącej się do problemu reguł konstytucyjnych. W trzecim etapie wypowiedzi, zatytułowanym *Profesor Czepita*, prof. Andrzej Bator wspomniał o znaczeniu wprowadzonej przez S. Czepitę dystynkcji na formalizację i konwencjonalizację⁵, co stanowiło dalszy etap pragmatyzacji zrębowych założeń wyjściowej koncepcji czynności konwencjonalnych.

W następnej kolejności głos zabrał dr hab. Marcin Matczak, prof. UW (Uniwersytet Warszawski), który przedstawił wystąpienie *Profesor Stanisław Czepita i reguły konstytucyjne w prawoznawstwie*. Zaczął on od osobistej refleksji na temat osoby prof. S. Czepity, który zapadł mu w pamięć jako osoba nieprzystająca do utartego modelu uczonego, albowiem Profesor wykazywał się nadzwyczajną energią i umiejętnością dyskusji, a obcowanie z nim sprawiało wrażenie, że to, co robi, jest dla niego szczególnie ważne. Przechodząc do omówienia prac prof. S. Czepity o regułach konstytucyjnych, stwierdził, że dzieło to było szczególnie istotne dla polskiej teorii prawa i dowodziło, że polska nauka może dotyczyć nie tylko tematów ważnych dla całego świata, ale także sama dokonywać ważnych odkryć i prezentować je. W dalszej części wypowiedzi prof. M. Matczak zaprezentował w jaki sposób inni naukowcy, tacy jak Andrei Marmor, ujmują w swoich pracach reguły konstytucyjne. W konkluzji zaś stwierdził, że reguły konstytucyjne, o których prof. S. Czepita pisał niemal ćwierć wieku temu, nadal są jednym z kluczowych

4 S. Czepita, *Koncepcje...*

5 S. Czepita, *Formalizacja a konwencjonalizacja działań w prawie*, w: S. Czepita (red.), *Konwencjonalne i formalne aspekty prawa*, Szczecin 2006, s. 9–28.

przedmiotów zainteresowania nie tylko nauk prawnych, ale również politologii i nauk ekonomicznych.

Kolejnym prelegentem był dr hab. Zbigniew Kuniewicz, prof. US, który stwierdził, że pierwotnie jego wystąpienie miało tytuł: *Uchwała jako czynność prawna w ujęciu Profesora Stanisława Czepity*, jednak aby w większym stopniu zaakcentować wkład prof. S. Czepity do prawoznawstwa, wygłosi referat *Teoretycznoprawne aspekty problematyki cywilistycznej w dorobku naukowym Stanisława Czepity*. Swoją wypowiedź prof. Z. Kuniewicz rozpoczął od wspomnienia prof. S. Czepity, z którym łączyła go przyjaźń. Głównym przedmiotem badań naukowych prof. S. Czepity była teoria prawa, jednak według prelegenta chętnie podejmował on również problematykę dogmatycznoprawną. Uważając, że praca badawcza wymaga uporządkowania, prof. S. Czepita na początku każdej publikacji budował przejrzystą siatkę pojęciową, która pozwala ustalić punkty spójne i rozbieżne w poglądach poszczególnych przedstawicieli nauki. Prof. S. Czepita, wywodząc się z poznańsko-szczecińskiej szkoły teorii prawa, rozwijał swoją działalność naukową u boku swojego mistrza profesora Zygmunta Ziemińskiego. Nie można jednak zapomnieć o tym, że wzorce naukowe czerpał również od wybitnego cywilisty, prof. Zbigniewa Radwańskiego. Obdarzony talentem badawczym prof. S. Czepita pojmował naukę jako nieustanny rozwój, a szacunek do swoich mistrzów wyrażał w tym, że ich dorobek naukowy rozwijał, modyfikował i kierował na nowe ścieżki. W następnej części wypowiedzi, jako przykład zagadnienia cywilistycznego, którym zajmował się prof. S. Czepita, prelegent przywołał ich wspólny artykuł *Spór o konwalidację nieważnych czynności prawnych*⁶ oraz szczegółowo omówił to zagadnienie i jego doniosłość w dyskursie prawniczym.

Następne wystąpienie *Reguły konstytucyjne w ujęciu Profesora Stanisława Czepity jako narzędzie wykładni tzw. znamion wartościujących* wygłosił prof. dr hab. Łukasz Pohl. W swoim referacie przedstawił próbę wykazania potencjału aplikacji reguł konstytucyjnych w ujęciu prof. S. Czepity na gruncie wykładni przepisów prawa karnego, ograniczając się do tych przepisów tego prawa, które w warstwie deskryptywnej nacechowane są występowaniem w nich znamion wartościujących. Te znamiona typu czynu zabronionego wyróżniane są w nauce prawa karnego poprzez właściwość wyznaczania ich doniosłego normatywnie pola znaczeniowego z niestandardowo szerokim odwołaniem się do różnego rodzaju ocen. Prelegent, rozważając koncepcje prowadzące do zrealizowania celu ujednoczenia praktyki interpretacyjnej znamion wartościujących, koncepcję reguł konstytucyjnych

6 S. Czepita, Z. Kuniewicz, *Spór o konwalidację nieważnych czynności prawnych*, „Państwo i Prawo” 2002, nr 9, s. 79–87.

sformułowaną przez prof. S. Czepitę uznał za jedną z koncepcji, która może prowadzić do tego celu i uzasadnił swoje stanowisko, podając przykład znamienia wartościującego odnoszącego się do obrazu uczuć religijnych.

W następnej kolejności wystąpił prof. dr hab. Wojciech Patryas (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), który przedstawił referat *Prawodawca jako twórca rzeczywistości. Śladem swoich przedmówców rozpoczął swoją wypowiedź od wspomnienia* prof. S. Czepity, z którym łączyła go nie tylko osoba profesora Zygmunta Ziemińskiego, ale i zakładane przez niego koncepcje teoretycznoprawne. Istnienie tych koncepcji oni również zakładali i starali się je rozwijać. W dalszej części wypowiedzi, prof. W. Patryas przedstawił spostrzeżenia na temat niektórych aspektów założeń profesora Zygmunta Ziemińskiego i propozycje ich modyfikacji przez ich korektę i uzupełnienie o takie składowe, które pozwolą realizować zadania eksplanacyjne.

Kolejny referat, zatytułowany *O aksjologicznym dialogu legislacyjno-orzecznictwym. Kontekst skuteczności odesłań pozasystemowych*, wygłosił prof. dr hab. Leszek Leszczyński (Uniwersytet im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie). W swojej wypowiedzi poruszył mniej znany aspekt aktywności naukowej prof. S. Czepity, mianowicie aspekt problemów aksjologicznych. Prelegent odniósł się w tym kontekście do nieznanego szerokiemu gronu odbiorców publikacji prof. S. Czepity *O ocenach i ich roli w uzasadnianiu orzeczeń sądów administracyjnych*, która została umieszczona w materiałach szkoleniowych *Uzasadnianie wyroków sądowych – zasady i kontrowersje* wydanych w 2013 roku przez Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Po tej wypowiedzi nastąpiła dyskusja. Jako pierwsza głos zabrała dr hab. Agnieszka Choduń, prof. US, której pierwsze pytanie zostało skierowane do prof. M. Zirk-Sadowskiego i odnosiło się do problematyki związania intencji z czynnością konwencjonalną, szczególnie tego, czy preintencja ma dotyczyć czynności konwencjonalnej, czy substratu tej czynności. Drugie zaś pytanie zostało skierowane do prof. L. Leszczyńskiego i dotyczyło tego, czy zastosowanie środka techniki prawodawczej w postaci zamieszczenia w przepisie prawnym klauzuli generalnej powoduje, że w przyszłości nastąpi otwarcie tekstu prawnego co do treści, które zostaną mu przypisane, oraz tego, jaka jest relacja pomiędzy klauzulami generalnymi a zasadami prawa, rozumianymi w ujęciu dyrektywalnym, które w tym ujęciu są normami wartościocionymi.

Odpowiadając na powyższe pytanie, prof. M. Zirk-Sadowski stwierdził, że skupił się na dualizmie występującym w koncepcji czynności konwencjonalnych, tj. pojęciu substratu i tego, co było nazywane regułami interpretacji kulturowej, a w swoim referacie miał na myśli to, że podejmując wybór czynu do dokonania określonego rodzaju czynności konwencjonalnej, nie wybieramy go dowolnie, a wybieramy ten czyn intencjonalnie na podstawie przyjętych założeń kulturowych.

Prof. L. Leszczyński na zadane mu pytanie odpowiedział, że przyjmując założenie o racjonalności prawodawcy, intencją prawodawcy w działaniu scharakteryzowanym w pytaniu jest aksjologiczne otwarcie tekstu prawnego, które w efekcie poszerza swobodę decyzyjną podmiotu stosującego prawo.

Po dyskusji oddano głos dr hab. Marzenie Kordeli, prof. UAM (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), która zaprezentowała referat *Normy prawne jako kategoria norm aksjologicznych*. Zaznaczyła ona na wstępie, że jej wystąpienie będzie związane z tezą, która głosi, że przyjmując pewne założenia, wszystkie normy prawne można potraktować jako kategorię norm aksjologicznych. Jako normę aksjologiczną prelegentka podaje za Czesławem Znamierowskim normę o postaci *x powinno być a* lub o postaci *P powinien wykonać czyn c*, która obowiązuje, gdy w danych warunkach *wx* względnie *wP*, posiadane przez *x* własności *a*, względnie wykonanie czynu *c* przez *P* jest najlepszą ze wszystkich możliwych ewentualności. Z kolei za Zygmuntem Ziemińskim podaje normę aksjologiczną jako normę, która nakazuje takie postępowanie, jakie jest ocenianie dodatnio, zaś zaniechanie go – ujemnie, według żywionych czy choćby deklarowanych przez jakichś ludzi ocen. Pojęcia te prelegentka skonfrontowała z pojęciem normy tetycznej w ujęciu powyższych przedstawicieli oraz w ujęciu prof. S. Czepity i interpretacji dr Anny Krynieckiej.

W następnej kolejności wystąpiła prof. dr hab. Jolanta Jabłońska-Bonca (Akademia Leona Kuźmińskiego w Warszawie), wygłaszając referat *Kamuflaż poznawczy, „wciskanie kitu” i destabilizacja stosunku do prawdy, czyli uwagi o pojmowaniu prawa w dyskusjach medialnych*. Zaznaczyła, że temat jej prelekcji wiąże się z zagadnieniem świadomości prawnej i manipulacjami zawartymi w informacjach na temat prawa, znajdujących się zarówno w komunikatach naukowych, publikacjach profesjonalnych, popularnonaukowych i polityczno-prawnych, lecz także w dyskusjach w mediach społecznościowych. W dalszej części swojej wypowiedzi prelegentka podała przykłady takich manipulacji, które określiła jako *wciskanie kitu* na temat prawa i jego działania, a także przeanalizowała kwestię warunków sprzyjających albo utrudniających takie przedstawianie informacji.

Jako kolejny, głos zabrał dr hab. Tomasz Barankiewicz, prof. KUL (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II), który wygłosił referat *O możliwościach analitycznej filozofii języka potocznego w uprawianiu prawoznawstwa*. Zaznaczył on, że w swojej wypowiedzi chce ukazać szersze tło dorobku prof. S. Czepity, mianowicie aspekty dotyczące filozofii języka potocznego, do którego S. Czepita nawiązywał przez odniesienia do twórczości Johna R. Searle’a, a także do twórczości C. Znamierowskiego i Z. Ziemińskiego. W dalszej części wypowiedzi przedstawił analizę dotyczącą statusu języka potocznego i jego znaczenia w konstruowaniu rzeczywistości.

Kolejne wystąpienie, zatytułowane *Wpływ konotacyjnej koncepcji reguł konstytutywnych na modelowanie formuł wadliwości czynności karnoprocesowych*, wygłosiła dr hab. Barbara Janusz-Pohl, prof. UAM (Uniwersytet im Adama Mickiewicza w Poznaniu). Jak zaznaczyła na wstępie, koncepcja reguł konstytutywnych prof. S. Czepity wyróżnia się tym, że jest ona zakorzeniona w nurcie dyskusji światowej na temat tego zagadnienia, jak i nawiązuje do szczególnej cechy prof. S. Czepity, który w swoich dociekaniach naukowych był pokorny. Konotacyjna koncepcja reguł konstytutywnych znalazła swoje zastosowanie w dogmatycznych dziedzinach prawa, szczególnie w prawie cywilnym, jednak w procesualistyce karnej koncepcja ta stosowana była znacznie później niż w momencie jej ogłoszenia. Ten proces przybrał na intensywności wraz z uzupełnieniem tej koncepcji o koncepcję formalizacji i konwencjonalizacji, która to koncepcja była uzupełniana i modyfikowana do końca życia prof. S. Czepity. W następnej kolejności prelegentka przedstawiła własne ujęcie zastosowania założeń koncepcji reguł konstytutywnych w procesualistyce karnej.

Kolejny prelegent, dr Dawid Bunikowski (Uniwersytet Finlandii Wschodniej), wygłosił referat *O prawie i moralności raz jeszcze: wpływy religii*. Na wstępie wspominał, że prof. S. Czepitą był recenzentem jego rozprawy doktorskiej, dotyczącej kontrowersji na temat ingerencji prawa w sferę moralności. W następnej kolejności prelegent przeszedł do omówienia podstawowych pojęć, którymi posłużył się w swoim wystąpieniu, w szczególności pojęć prawa i moralności, a następnie omawiając kryteria odróżnienia prawa od moralności, przedstawił relację pomiędzy tymi pojęciami. W swojej dalszej wypowiedzi przedstawił również argumenty, zgodnie z którymi religia ma wpływ zarówno na moralność społeczeństwa, jak i na prawo, na które wpływa nie tylko bezpośrednio, ale również przez moralność, z kolei prawo pozostaje nieustannie w różnego rodzaju związkach z moralnością i zawsze musi być ono oparte na określonej aksjologii.

W następnej kolejności głos zabrał dr hab. Krzysztof Mularski, prof. UAM (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), wygłaszając referat *Kodeksowa regulacja formy dokumentowej a problem życzliwej interpretacji*. W swojej wypowiedzi odniósł się do jednej z ostatnich publikacji naukowej prof. S. Czepity⁷, która dotyczyła pojęcia dokumentu w rozumieniu kodeksu cywilnego. Definicja dokumentu określona w tym akcie normatywnym została poddana silnej krytyce środowiska cywilistycznego. Prof. S. Czepita we wspomnianej publikacji, przyjmując określone założenie o racjonalności prawodawcy, postawił tezę, że jeżeli pojawia się

⁷ S. Czepita, *Forma dokumentowa*, w: Z. Radwański, A. Olejniczak (red.), *System prawa prywatnego. Prawo cywilne: część ogólna*. Wyd. 3, Warszawa 2019, s. 188-196.

możliwość wyboru określonego założenia co do statusu metodologicznego, należy dokonać wyboru bardziej życzliwego dla prawodawcy, mianowicie takiego, które w większym stopniu realizuje określone założenie o jego racjonalności. W dalszej części wystąpienia prelegent przedstawił argumenty polemizujące ze scharakteryzowanym przez niego stanowiskiem prof. S. Czepity.

Ostatnim prelegentem konferencji był ks. prof. dr hab. Zdzisław Kroplewski (Uniwersytet Szczeciński), którego wystąpienie zostało zatytułowane *Logika i psychologia a proces rozumowania*. Swoją wypowiedź rozpoczął od wspomnienia prof. S. Czepity, którego określił mianem swojego przyjaciela, a ich relacja zacieśniła się szczególnie przy okazji wspólnego udziału w posiedzeniach Senatu Uniwersytetu Szczecińskiego. W swoim wystąpieniu ks. prof. Kroplewski omówił logiczne i psychologiczne modele procesu rozumowania oraz kompetencje logiczne człowieka, które są istotne również dla prawoznawstwa, choćby w tym aspekcie, że pozwalają przeprowadzać argumentację prawniczą.

Po tej wypowiedzi nastąpiła dyskusja. Trzy pierwsze pytania zadał dr hab. Olgierd Bogucki, prof. US. Pierwsze z nich skierowane było do prof. J. Jabłońskiej-Boncy i dotyczyło tego, jakie mamy środki obrony przed określonym przez nią *wciskaniem kitu* i czy tak rozumiane *wciskanie kitu* nie jest wpisane już w sposób funkcjonowania współczesnych mediów. Drugie pytanie skierowane było do prof. M. Kordeli i odnosiło się do sposobu rozumienia przez nią pojęcia *obowiązania wartości* i do tego, czy taka konstrukcja nie jest mnożeniem bytów ponad potrzebę, trzecie pytanie było skierowane do prof. Z. Kroplewskiego i odnosiło się do tego, czy systemy logiki formalnej są niekiedy daleko idącymi idealizacjami psychologicznych procesów wnioskowania. Kolejne pytanie zadał uczestnik konferencji Piotr Nowak i było ono skierowane do dr. D. Bunikowskiego, a dotyczyło tego, czy oddziaływanie religii na prawo powinno być oceniane jako zjawisko pozytywne czy negatywne, bez względu na skutki tego oddziaływania.

Na zadane pytanie jako pierwszy odpowiedział prof. Z. Kroplewski, który stwierdził, że logika formalna jest przede wszystkim stworzeniem przez człowieka idealnym modelem rozumowania, jednak od strony logiki praktycznej nie jesteśmy w stanie tej logiki stosować z uwagi na to, że jest to właśnie model idealny. Dr D. Bunikowski stwierdził, że trudno jednoznacznie odpowiedzieć na tak ogólne pytanie i w zależności od uwzględnienia danego czynnika wpływ ten może być oceniany zarówno jako pozytywny, jak i negatywny. Z uwagi na kłopoty komunikacyjne odpowiedzi na pytania skierowane do prof. J. Jabłońskiej-Boncy i prof. M. Kordeli zostały udzielone w drodze indywidualnej korespondencji.

Na tym zakończono dyskusję i wobec wyczerpania wszystkich zaplanowanych punktów konferencji dr Beata Kanarek zamknęła obrady, dziękując wszystkim jej

uczestnikom za wytrwałość i stworzenie atmosfery stosownej do tego, aby należycie uczcić pamięć prof. Stanisława Czepity.

Po zakończeniu konferencji miała miejsce uroczystość nadania imienia Profesora Stanisława Czepity bibliotece Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego. Tablicę pamiątkową odsłoniło dwoje wnucząt prof. S. Czepity, natomiast Rektor Uniwersytetu Szczecińskiego prof. Waldemar Tarczyński wygłosił przemówienie. Podczas uroczystości odczytano również list żony prof. S. Czepity, pani Małgorzaty Czepity, która nie mogła być podczas uroczystości obecna osobiście.

Ogólnopolska konferencja naukowa „O pojmowaniu prawa i prawoznawstwa” ukazała, jak doniosłe znaczenie dla prawoznawstwa miała twórczość naukowa prof. Stanisława Czepity oraz że Jego myśli nadal są aktualne i podejmowane przez kolejne pokolenia badaczy, którzy z szacunkiem do tej twórczości rozwijają ją, polemizują z nią i na jej kanwie proponują własne koncepcje.